

STRUČNA RECENZIJA RUKOPISA UDŽBENIKA

Naslov rukopisa: *Čitanje filozofskog teksta*

Autor: dr Milan Z. Jovanović

Predložena kategorija publikacije: osnovni udžbenik

Izdavač: Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu

Recenzent: dr Miljana Milojević

1. Tehničke osobine rukopisa i usklađenost rukopisa sa silabusom predmeta

Rukopis udžbenika *Čitanje filozofskog teksta* obuhvata 47.987 reči osnovnog teksta, bez naslovnice, sadržaja i bibliografije. Rukopis sadrži 62 bibliografske jedinice na srpskom, hrvatskom i engleskom jeziku. Obim rukopisa odgovara propisanim standardima za univerzitetski udžbenik (40.000–90.000 reči) i primeren je fondu časova i ESPB opterećenju odgovarajućeg predmeta.

Rukopis je sačinjen od predgovora, uvoda, osam tematskih poglavlja, završne reči i bibliografije. Rukopis ne sadrži ilustracije ili tabele. Ipak, tekst obiluje primerima iz filozofske literature i analitičkim objašnjenjima koja imaju funkciju didaktičkih ilustracija.

Rukopis poseduje sve standardne elemente koju jedna akademska publikacija treba da poseduje: predgovor sa objašnjenjem ciljeva i strukture, jasno organizovan sadržaj koji odgovara temama kursa i relevantnu i savremenu bibliografiju. Rukopis je jasno koncipiran kao udžbenik za predmet „Čitanje filozofskog teksta“ na osnovnim akademskim studijama filozofije i tematske oblasti koje knjiga obrađuje u velikoj meri odgovaraju sadržaju predmeta definisanom u specifikaciji kursa.

Može se zaključiti da rukopis u potpunosti pokriva tematski okvir predmeta i da je sadržaj udžbenika usklađen sa ciljevima i ishodima kursa, koji uključuju razvijanje sposobnosti interpretacije filozofskih tekstova i identifikacije njihovih osnovnih argumenata.

Prema tome, rukopis u potpunosti zadovoljava formalne zahteve predviđene pravilnikom za univerzitetske udžbenike.

2. Naučno-stručne osobine rukopisa

Rukopis udžbenika zasnovan je na savremenim metodološkim i didaktičkim pristupima u nastavi filozofije i predstavlja sistematski pokušaj da se jedna često implicitna, ali ključna akademska veština, čitanje filozofskih tekstova, teorijski artikuliše i metodološki uobliči. Autor, dr Milan Z. Jovanović, polazi od uvida da se u filozofskom obrazovanju značajna

pažnja tradicionalno posvećuje pisanju filozofskih radova, dok se problem čitanja filozofske literature najčešće podrazumeva ili tretira implicitno. U tom smislu, rukopis nudi refleksivnu i metodološki promišljenu analizu ove veštine i njenog mesta u filozofskom kurikulumu.

Posebna vrednost rukopisa ogleda se u tome što autor povezuje teorijska razmatranja o prirodi filozofskog teksta i interpretacije sa praktičnim didaktičkim ciljevima. Knjiga se ne zadržava na opštim hermeneutičkim refleksijama, već razvija konkretan metodološki okvir koji studentima omogućava da sistematično pristupe analizi filozofskih radova. U tom okviru, autor posebno naglašava značaj prepoznavanja strukture filozofskog teksta, funkcije pojedinačnih pasusa i uloge metadiskursa u artikulaciji filozofske argumentacije.

Rukopis se oslanja na relevantnu savremenu literaturu iz oblasti metodike filozofije, hermeneutike i analize akademskog diskursa. Posebno je značajno oslanjanje na radove Konsepsiona, Rozenberga, Rešera, Gadamera, Bibi, Opija, Berčića i Blagojević o čitanju filozofskih tekstova, koje autor uzima kao polaznu tačku za razvijanje sopstvenog modela čitanja. Time rukopis pokazuje dobar nivo teorijske informisanosti i sposobnost kritičke adaptacije postojeće literature. Literatura koju autor koristi je u jednom svom značajnom delu sasvim recentna i sadrži više odrednica iz 2025. godine, a rukopis se oslanja i na veći broj autorovih ranijih radova, što zajedno ukazuje na temeljnost i kontinuitet u bavljenju predmetnom oblašću.

Jedan od važnih doprinosa rukopisa jeste i sistematska analiza tipičnih poteškoća sa kojima se studenti susreću prilikom čitanja filozofske literature. Autor te poteškoće razvrstava u tri osnovne grupe: sadržinske, strukturne i motivacione probleme, čime nudi analitički okvir za razumevanje empirijskih izazova sa kojima se nastavnici filozofije susreću u nastavi. Ovakva analiza ima značajnu metodološku vrednost, jer omogućava da se problem čitanja filozofije sagleda ne samo kao individualna veština studenata, već i kao pitanje organizacije filozofskog kurikuluma.

Rukopis pokazuje i jasnu svest o teorijskoj dimenziji interpretacije filozofskih tekstova. U pojedinim poglavljima autor razmatra ključne hermeneutičke koncepte, kao što su hermeneutički krug, interpretativne hipoteze, granice tumačenja i princip dobronamernosti u interpretaciji. Ova razmatranja povezuju praktične instrukcije za čitanje sa širim filozofskim kontekstom interpretacije, čime se studentima omogućava da razviju ne samo tehničke veštine čitanja već i refleksivno razumevanje samog procesa interpretacije.

U celini posmatrano, rukopis predstavlja metodološki dobro utemeljen i didaktički relevantan doprinos literaturi o filozofskoj nastavi. Njegova vrednost nije samo u sistematizaciji postojećih uvida o čitanju filozofije, već i u jasnoj artikulaciji konkretnog modela čitanja koji može imati neposrednu primenu u nastavi filozofije na osnovnim studijama.

3. Sadržaj i struktura rukopisa

Struktura udžbenika je logična i didaktički dobro osmišljena. Nakon uvodnih razmatranja o problemu čitanja filozofskih tekstova, autor postupno uvodi ključne pojmove i analitičke alate.

Tematske celine obuhvataju:

- prirodu filozofskog teksta i njegove karakteristike
- tipove čitanja i funkciju čitanja u filozofiji
- strukturu filozofskih tekstova i funkciju pasusa
- metadiskurs i metadiskursne markere
- model za čitanje filozofskog teksta
- hermeneutički krug i granice interpretacije
- pitanje namere autora i princip dobronamernosti u tumačenju
- specifične i teške filozofske tekstove

Rukopis udžbenika organizovan je jasno i pregledno, uz logičan redosled tematskih celina koji prati postupno uvođenje studenata u problem čitanja filozofskih tekstova. Struktura knjige odgovara njenoj didaktičkoj nameni: autor polazi od opštih pitanja o prirodi filozofskog čitanja, zatim uvodi analitičke pojmove potrebne za razumevanje strukture filozofskih radova, da bi u središnjem delu knjige izložio konkretan model čitanja filozofskog teksta.

Nakon predgovora i uvodnog poglavlja, u kojem se razmatra značaj čitanja filozofske literature u okviru filozofskog obrazovanja, autor analizira dominantni pristup čitanju filozofije u nastavnoj praksi i ukazuje na njegova ograničenja. U ovom delu posebno je značajno što autor identifikuje različite vrste poteškoća sa kojima se studenti susreću prilikom čitanja filozofskih tekstova, pri čemu ih razvrstava na sadržinske, strukturne i motivacione probleme. Ovakva analiza predstavlja važan teorijski uvod u dalju metodološku razradu problema čitanja.

U narednim poglavljima autor postupno uvodi ključne pojmove neophodne za razumevanje filozofskih tekstova. Posebna pažnja posvećena je karakteristikama filozofskih tekstova kao specifičnog tipa akademskog diskursa, kao i različitim tipovima čitanja koji se mogu primeniti u radu sa filozofskom literaturom. U tom kontekstu naglašava se da čitanje filozofije podrazumeva aktivan i refleksivan odnos prema tekstu, koji uključuje

identifikovanje teza, razumevanje strukture argumentacije i kritičku evaluaciju iznetih stavova.

Značajan deo rukopisa posvećen je analizi strukture filozofskog teksta. Autor uvodi pojam funkcije pasusa kao osnovne jedinice analize i pokazuje na koji način različiti delovi teksta mogu imati različite diskurzivne funkcije, poput iznošenja teze, izlaganja argumenta, razmatranja prigovora ili odgovora na prigovor. Ovakav pristup omogućava studentima da filozofske tekstove sagledaju ne samo kao niz tematskih tvrdnji, već kao složene argumentativne strukture.

U poglavlju posvećenom metadiskursu autor dodatno razvija analitički aparat za razumevanje strukture filozofskog teksta. Analizom metadiskursnih markera — odnosno eksplicitnih jezičkih signala kojima autor organizuje i komentariše sopstveni tekst — studentima se pružaju konkretni alati za prepoznavanje organizacije argumentacije i odnosa između različitih delova teksta. Ovaj deo rukopisa posebno je značajan jer povezuje uvide iz analize akademskog diskursa sa praktičnim potrebama filozofskog čitanja.

Središnje mesto u strukturi knjige zauzima poglavlje u kojem je izložen model za čitanje filozofskog teksta. Autor predlaže trofazni model koji obuhvata pripremnu fazu čitanja, fazu razumevanja i fazu evaluacije. Svaka od ovih faza dodatno je razrađena kroz konkretne korake i aktivnosti koje student treba da preduzme prilikom rada sa tekstem. Na taj način rukopis nudi ne samo teorijski okvir već i praktičan metodološki vodič za analizu filozofskih radova.

U kasnijim poglavljima autor dodatno produbljuje teorijske pretpostavke ovog modela, razmatrajući hermeneutičke aspekte interpretacije filozofskih tekstova. Posebna pažnja posvećena je pojmovima hermeneutičkog kruga, interpretativnih hipoteza i granica tumačenja, čime se praktične instrukcije za čitanje povezuju sa širim filozofskim razmatranjima interpretacije. U tom kontekstu razmatra se i pitanje namere autora, kao i princip dobronamernosti u interpretaciji, koji predstavlja važan normativni okvir za razumevanje filozofskih tekstova.

Završno poglavlje bavi se specifičnim i posebno zahtevnim filozofskim tekstovima, uključujući dela složene strukture ili izrazito hermetičnog stila. Time autor ukazuje na ograničenja univerzalne primene predloženog modela čitanja i podstiče studente na refleksiju o različitim stilovima filozofskog pisanja.

U celini posmatrano, sadržaj i struktura rukopisa pokazuju visok stepen sistematičnosti i didaktičke promišljenosti. Tematske celine logički su povezane i postepeno vode čitaoca od opštih razmatranja o čitanju filozofije ka konkretnim metodološkim uputstvima za analizu filozofskih tekstova. Takva organizacija čini rukopis posebno pogodnim za upotrebu u nastavi filozofije na osnovnim studijama.

4. Jezik i stil

Rukopis je napisan jasnim, preglednim i komunikativnim akademskim stilom. Autor uspešno kombinuje teorijsku preciznost sa didaktičkom pristupačnošću, što je naročito važno za studente početnih godina studija.

Terminologija je dosledna i precizna, a izlaganje logički povezano. Stil je neutralan i akademski primeren.

5. Predlog za kategoriju publikacije

Na osnovu sadržaja i namene rukopisa, kao i odlične usklađenosti sa silabusom predmeta "Čitanje filozofskog teksta", predlažem da se publikacija kategorizuje kao osnovni udžbenik za predmet „Čitanje filozofskog teksta“ na osnovnim akademskim studijama filozofije.

6. Konačna ocena rukopisa

Rukopis *Čitanje filozofskog teksta* predstavlja kvalitetno koncipiran univerzitetski udžbenik koji sistematski obrađuje jednu od ključnih veština u filozofskom obrazovanju – čitanje i interpretaciju filozofskih tekstova.

Udžbenik je naučno utemeljen, didaktički jasno strukturiran, u potpunosti usklađen sa nastavnim programom i napisan jasnim akademskim stilom.

Na osnovu navedenog, smatram da rukopis ispunjava standarde kvaliteta predviđene pravilnikom i predlažem da se odobri za štampu kao univerzitetski udžbenik.

U Beogradu, dana 12.03.2026

Recenzent:

vanredni profesor, dr Miljana Milojević

Odeljenje za filozofiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu